

ВИСНОВОК
ПРО НАУКОВУ НОВИЗНУ, ТЕОРЕТИЧНЕ ТА ПРАКТИЧНЕ
ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ
ЗІНЧЕНКА Сергія Володимировича
«Вплив інтраоральних апаратів на морфо-функціональні та
психофізіологічні зміни спортсменів-веслувальників»
на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 09 Біологія
за спеціальністю 091 Біологія

У відповідності до пп. 25–26 Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (із змінами), на кафедрі медичної біології та спортивної дієтології Національного університету фізичного виховання і спорту України 2 травня 2025 року ЗІНЧЕНКО Сергієм Володимировичем було проведено публічну презентацію наукових результатів дисертації на тему: «Вплив інтраоральних апаратів на морфо-функціональні та психофізіологічні зміни спортсменів-веслувальників» та її обговорення (науковий керівник – доктор медичних наук, професор Вікторія ПАСТУХОВА).

За результатами проведення публічної презентації та обговорення дисертації на засіданні кафедри медичної біології та спортивної дієтології було прийнято рішення надати здобувачу ЗІНЧЕНКО Сергію Володимировичу позитивний висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

ВИСНОВОК

Актуальність теми дисертації. У сучасному спортивному середовищі, що характеризується високою конкуренцією та зростаючими вимогами до функціональної готовності спортсменів, особливого значення набуває пошук новітніх засобів оптимізації тренувального процесу та підвищення адаптаційних резервів організму. Веслування, як вид спорту з вираженим силовим і координаційним навантаженням, потребує всебічного вдосконалення підходів до збереження соматичного й психофізіологічного здоров'я спортсменів. Зокрема, зростає інтерес до використання інноваційних технологій у сфері спортивної фізіології, серед яких перспективним напрямом виступає застосування індивідуальних інтраоральних апаратів. Ці пристрої, здатні впливати не лише на стабілізацію оклюзії та зменшення м'язової асиметрії, а й опосередковано змінювати регуляцію постурального балансу, дихання, серцево-

судинних показників і нейропсихічного статусу.

На тлі обмеженої кількості досліджень, присвячених впливу інтраоральних апаратів на організм спортсменів, особливо у веслувальних видах спорту, виникає потреба в комплексному вивченні їхньої ефективності з урахуванням морфо-функціональних та психофізіологічних параметрів. Актуальність цієї теми зумовлена також необхідністю наукового обґрунтування нових засобів підтримки функціонального стану спортсменів у контексті безмедикаментозної корекції функціональних порушень, що є особливо важливим в умовах сучасних тенденцій антидопінгового контролю. Дисертаційне дослідження спрямоване на заповнення наявної прогалини у спортивній науці та має на меті встановити об'єктивні закономірності впливу інтраоральних апаратів на різні рівні регуляції організму веслувальників, що водночас сприятиме розширенню інструментарію індивідуалізованої підготовки спортсменів високого класу.

Представлена до розгляду дисертаційна робота ЗІНЧЕНКА Сергія Володимировича спрямована на теоретичне та практичне вирішення викладених вище проблем.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота є фрагментом науково-дослідної роботи кафедри медичної біології та спортивної дієтології Національного університету фізичного виховання і спорту України відповідно до Плану науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2021 – 2025 рр., за темою «Вплив екзогенних та ендогенних факторів на перебіг адаптаційних реакцій організму до фізичних навантажень різної інтенсивності» (державний реєстраційний номер 012U108187) та відповідно до Тематичного плану наукових досліджень та розробок Науково-дослідного інституту Національного університету фізичного виховання і спорту України, які виконувалися за рахунок коштів державного бюджету у 2023-2024 рр., за темою «Прогнозування стресореактивності спортсменів та військовослужбовців в умовах періоду глобальних змін і невизначеності за психофізіологічними та нейрофізіологічними критеріями» (номер державної реєстрації 0123U102226).

Наукова новизна одержаних наукових результатів полягає в тому, що:

вперше отримані детальні кількісні характеристики активності жувальної мускулатури та зміни в розподіленні м'язової активності після тривалого використання індивідуальної оклюзійної капи у висококваліфікованих спортсменів, що спеціалізуються у веслуванні на байдарках та каное;

вперше подано результати дослідження особливостей змін постурального балансу спортсменів-веслувальників після використання оклюзійної капи;

вперше оцінено динаміку амплітудно-швидкісних показників проведення нервового збудження по серединному нерву верхньої кінцівки під впливом використання оклюзійної капи;

вперше досліджено динаміку психофізіологічних показників висококваліфікованих спортсменів при виристанні оклюзійної капи;

доповнено дані про збільшення силової продуктивності м'язів, що беруть участь в спортивних рухах, після використання оклюзійної капи;

підтверджено дані про індивідуальний характер змін функціонального стану спортсменів під впливом використання оклюзійної капи;

дістали подальшого розвитку погляди на можливість використання індивідуальної оклюзійної капи не тільки як важливого елемента індивідуального захисту для спортсменів з метою запобігання травмам, а і як одного з сучасних засобів реабілітації спортсменів з відновленням високого рівня м'язової координації.

Практичне значення роботи. полягає у розробці обґрунтованих практичних рекомендацій щодо використання індивідуальних інтраоральних апаратів (оклюзійних кап) у спортивній підготовці веслувальників. Запропоновані рекомендації передбачають інтеграцію індивідуально виготовлених кап у тренувальний процес як під час групових занять, так і при самостійному виконанні вправ. Технологія використання кап базується на виявлених позитивних змінах у морфо-функціональних та психофізіологічних показниках спортсменів і рекомендована до впровадження в практичну діяльність тренерів з академічного та веслування на байдарках і каное. Крім того, напрацювання можуть бути використані у програмах підвищення кваліфікації тренерського складу з метою оптимізації тренувального процесу та підвищення спортивної результативності. Представлений в роботі матеріал впроваджено у практику національної збірної команди України з веслування на байдарках і каное (акт впровадження від 14.01.2025 р.) та у вигляді рекомендацій тренерам збірної України з веслування.

Теоретичне значення отриманих результатів. Отримані в процесі дослідження результати дозволяють систематизувати масив наукової і науково-методичної інформації, розширити існуючі уявлення щодо особливостей інтраоральних апаратів на морфо-функціональний та психофізіологічний стан кваліфікованих спортсменів-веслувальників.

Представлені в дисертаційній роботі теоретичні положення, результати експериментальних досліджень та системний підхід до вивчення антропометричних, стабілометричних, міографічних та психофізіологічних показників кваліфікованих спортсменів-веслувальників можуть слугувати науково-методичним підґрунтям для подальших досліджень у галузі спортивної фізіології. Отримані дані впроваджені в освітній процес кафедри анатомії, фізіології та фізичної реабілітації Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (акт впровадження від 19.12.2024 р.) та кафедри медичної біології та спортивної дієтології Національного університету фізичного виховання і спорту України (акт впровадження від 20.11.2024 р.).

Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення, висновки та практичні рекомендації, сформульовані у дисертаційній роботі, повністю відповідають визначеним меті та завданням дослідження й логічно випливають із отриманих результатів. Розв'язання дослідницьких завдань здійснювалося з використанням комплексу сучасних методів, що забезпечило всебічне та об'єктивне вивчення морфофункціональних та психофізіологічних змін кваліфікованих спортсменів-веслувальників.

Отримані у процесі дослідження результати ґрунтуються на використанні достатньої кількості інформативних методик, що забезпечило переконливість теоретичних висновків та прикладних рекомендацій. Дослідження відзначається науковою обґрунтованістю вибору інструментарію.

Ступінь вірогідності одержаних кількісних показників підтверджується значним обсягом дослідної роботи та її тривалістю. Крім того, достовірність результатів посилена використанням адекватних статистичних методів обробки даних, що дозволило забезпечити точність інтерпретації отриманих результатів і сформулювати обґрунтовані висновки.

Повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих працях. Основні наукові положення, викладені в дисертаційній роботі, знайшли відображення у публікаціях у наукових журналах, а також були представлені у вигляді тез на науково-практичних конференціях різного рівня. У всіх опублікованих працях, як у співавторстві, так і одноосібно, дисертант самостійно здійснив експериментальне дослідження, обробку результатів та їх наукову інтерпретацію.

Наукові результати дисертації висвітлені в 11 наукових публікаціях: 5 статей у наукових виданнях з переліку наукових фахових видань України та 6 публікацій апробаційного характеру.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертації було представлено на наукових семінарах кафедри медичної біології та спортивної дієтології, міжнародних науково-практичних конференціях: «*Science in the modern world: innovations and challenges*» (Торонто, Канада, 20-22.03.2025 року), «*Тенденції, проблеми та виклики сучасної фізіології рухової активності та фізкультурно-спортивної реабілітації*» (Київ – Черкаси, Україна, 27-28 листопада 2024 року), «*Perspectives of Contemporary Science: theory and Practice*» (Lviv, Ukraine, 14-16 жовтня 2024 року), «*Адаптаційні та психофізіологічні проблеми фізичної культури і спорту*» (Київ - Черкаси, Україна, 7-8 грудня 2023 року), Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «*Теорія та практика сучасної морфології*» (Дніпро, Україна, 20-22 жовтня 2021 року

Конкретний особистий внесок дисертанта в одержання наукових результатів, що виносяться на захист. Планування всіх досліджень, аналіз та обговорення одержаних результатів, підготовка рукописів статей та формулювання основних положень, що виносяться на захист, проводилися спільно з науковим керівником. Всі дослідження, які висвітлено в дисертаційній роботі, виконано самостійно або за безпосередньої участі дисертанта. Пошук та аналіз наукової літератури відповідно до теми дисертації, статистична обробка отриманих результатів та написання всіх розділів дисертації виконані дисертантом самостійно.

У спільних публікаціях здобувачу належать пріоритети в організації, формуванні напрямків досліджень, в статистичному аналізі, описі, обговоренні фактичного матеріалу й у теоретичному узагальненні.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертаційну роботу викладено літературною українською мовою з дотриманням норм наукового стилю. Структура роботи є логічно впорядкованою та відповідає чинним вимогам Міністерства освіти і науки України щодо оформлення дисертацій. Виклад матеріалу здійснено послідовно, із належним рівнем термінологічної точності. Цифрові дані систематизовано у вигляді таблиць і графічних ілюстрацій, що сприяє кращому сприйняттю та аналізу змісту окремих розділів дисертації.

Відповідність змісту дисертації спеціальності, за якою вона подається до захисту. Дисертаційна робота ЗІНЧЕНКА Сергія Володимировича «Вплив інтраоральних апаратів на морфо-функціональні та психофізіологічні зміни спортсменів-веслувальників» є завершеним науковим дослідженням і за змістом повністю відповідає спеціальності 091 Біологія.

Рекомендація дисертації до захисту. Розглянувши дисертацію ЗІНЧЕНКА Сергія Володимировича «Вплив інтраоральних апаратів на морфо-функціональні та психофізіологічні зміни спортсменів-веслувальників» та наукові публікації за темою дисертації, визначивши особистий внесок у всіх зарахованих за темою дисертації наукових публікаціях, опублікованих зі співавторами, а також за результатами публічної презентації здобувачем наукових результатів дисертації та її обговорення, вважаємо, що дисертаційна робота є актуальною, виконана здобувачем ступеня доктора філософії самостійно та становить завершене наукове дослідження. У процесі її виконання застосовано сучасні методи, які забезпечили отримання достовірних та науково обґрунтованих результатів. Робота вирізняється науковою новизною та практичною значущістю, отримані результати відповідають меті дослідження та обґрунтовано викладені у висновках, які повністю узгоджуються із поставленими завданнями. Було проведено метрологічну експертизу дисертаційного дослідження. У роботі відсутні порушення академічної доброчесності. Дисертаційна робота повністю відповідає вимогам, передбаченим пп. 6–7 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами), що висувуються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, та рекомендується до захисту з метою присудження здобувачу ЗІНЧЕНКО Сергію Володимировичу ступеня доктора філософії з галузі знань 09 Біологія за спеціальністю 091 Біологія.

Комісія рекомендує вченій раді НУФВСУ утворити спеціалізовану вчену раду для розгляду та проведення разового захисту дисертації ЗІНЧЕНКА Сергія Володимировича з метою присудження йому ступеня доктора філософії у такому складі:

голова спеціалізованої вченої ради: Георгій КОРОБЕЙНИКОВ, доктор біологічних наук, професор, професор кафедри спортивних єдиноборств та силових видів спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України;

рецензент: Андрій ДЯЧЕНКО, доктор наук з фізичного виховання і

спорту, професор, завідувач кафедри водних видів спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України;

рецензент: Світлана ФЕДОРЧУК, кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник лабораторії теорії і методики спортивної підготовки і резервних можливостей спортсменів Науково-дослідного інституту Національного університету фізичного виховання і спорту України;

опонент: Лариса САРАФІНІОК, доктор біологічних наук, професор, завідувач кафедри спортивної медицини, фізичного виховання та реабілітації Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова;

опонент: Катерина ЛОКЕС, кандидат медичних наук, доцент, завідувач кафедри хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії Полтавського державного медичного університету.

Висновок підготувала комісія у складі:

Д.біол.н., професор

Георгій
КОРОБЕЙНІКОВ

Д.н.фіз.вих., професор

Андрій ДЯЧЕНКО

К.біол.н., ст. наук. спів.

Світлана ФЕДОРЧУК

Голова засідання,
д.біол.н., професор

Галина ЛУК'ЯНЦЕВА

Підписи Коробейнікова Г., Дяченка А., Федорчук С., Лук'янцевої Г. засвідчую

Цирилок Л.В.
16.05.2025